

АНАЛІЗ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ У КОНТЕКСТІ ВИДІВ УСНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

О. В. Вашуленко

Комунікативно-мовленнєві вміння є одними з найважливіших умінь сучасної особистості. Водночас сучасна школа недостатньою мірою сприяє формуванню комунікативно-мовленнєвих умінь школярів, важливих для їхнього подальшого поетапного розвитку.

Аналіз базових понять із досліджуваної проблеми – «комунікативні вміння», «мовленнєві вміння» – та зіставлення їх дало можливість зробити таке узагальнення: комунікативно-мовленнєві вміння – це вміння ефективно здійснювати мовленнєву діяльність для розв’язання різноманітних комунікативних завдань. Основою комунікативно-мовленнєвих умінь є сукупність таких умінь: частково мовленнєві вміння (звуковимовні, орфоепічні, лексичні, граматичні); загальномовленнєві вміння (слухання й розуміння, говоріння, читання, письмо); комунікативні (здатність виконувати мовленнєві дії, спрямовані на розв’язання комунікативних завдань).

Аналіз навчально-методичної літератури дав змогу визначити коло комунікативно-мовленнєвих умінь, які пов’язані з видами усної мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння): адекватно сприймати й розуміти мовленнєве висловлювання (запитання, повідомлення, пояснення, інструкція, текст художнього твору, пізнавальна розповідь тощо); оцінювати й відтворювати сприйняту на слух інформацію; цілеспрямовано й різнобічно використовувати мовлення в міжособистісній взаємодії з людьми різного віку і статусу (діалогічне мовлення) із дотриманням норм мовленнєвого етикету; визначати тему висловлювання та чітко дотримуватися її меж; планувати, готувати, будувати повноцінні в комунікативному плані усні висловлювання, які відображають знання учнів про предмет розмови, їхні думки, почуття, наміри, власне ставлення; реалізувати задум у процесі комунікативно-мовленнєвої діяльності; використовувати найбільш вагомі факти й докази для розкриття теми та основної думки; будувати висловлювання логічно й послідовно, встановлювати причинно-наслідкові зв’язки між фактами та явищами, робити необхідні узагальнення й висновки; обирати тип і стиль мовлення залежно від мети та ситуації спілкування; комунікативно виправдано добирати й доцільно використовувати вербальні та невербальні засоби спілкування відповідно до типу, стилю, жанру висловлювання; створювати власні тексти; удосконалювати власне й чуже висловлювання. контролювати результати власної комунікативно-мовленнєвої діяльності.

Ефективність формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів на уроках літературного читання залежить від оптимального поєднання традиційних та інноваційних педагогічних технологій, систематичного й цілеспрямованого застосування дидактичних методів, прийомів, форм і засобів, які підвищують його результативність.